

ION MOGA

AUREL MUREȘIANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Extras din revista „Țara Bârsei“

BCU Cluj-Napoca

RBCFG 2009 04345

1934

Inzestrat cu o inteligență vie, cu un temperament de luptător neînfricat și cu un remarcabil simț politic — însușiri moștenite dela tatăl său — A. M. a luptat cu o ineputabilă energie pentru unirea sufletească și politică a Românilor din fosta monarhie austro-ungară, în credința că numai prin această solidaritate națională vom putea ridica poporul român la un nivel cultural și economic mai înalt, închegând din el o redutabilă forță politică, în măsură a rezista ofensivei de maghiarizare a guvernelor ungurești și capabilă de a-și revendica cu energia și demnitatea cuvenită drepturile de cari am fost spoliați prin dualismul austro-ungar.

Ideea solidarității — militată de altfel și de Andrei și Iacob Mureșianu — a prins în sufletul lui A. M. puterea unei adânci convingeri cristalizate în program de luptă, ca o concluzie firească ce se desprindea din sterilitatea luptelor noastre politice duse pe două căi deosebite, a activismului și pasivismului, în primul deceniu următor dualismului. Spectacolul era în adevăr descurajator. Românii, desbinați în diferite atitudini politice, nu puteau opune nici o rezistență serioasă guvernelor maghiare.

Același spirit al desbinării bântuia în acel timp și între tinerii noștri de la Viena și A. M. și-a creat un incontestabil merit străduind pentru realizarea solidarității naționale între acești viitori conducători ai neamului, acțiune care a dus la fuzionarea celor două societăți studențești în una singură: „România Jună”. Tot el apoi, împreună cu Eminescu, lansează la 1870 chemarea pentru serbările dela Putna în memoria lui Ștefan cel Mare, la mormântul căruia aveau să se întâlnească tinerii din toate provinciile locuite de Români într'o uriașe manifestare a unității noastre sufletești.

În luptele politice ale Românilor ardeleni A. M. intră în 1877, ca redactor, alături de Gh. Barițiu, apoi dela 1 Ian. 1878 ca redactor și director politic, al „Gazetei Transilvaniei”.

Anul următor se începu sub semnul unor prevestiri rele pentru soarta Românilor din vechea monarhie. Guvernul unguresc în Ianuarie 1879 aduse proiectul de lege pentru introducerea limbii maghiare ca studiu obligator în toate școlile „nemaghiare”.

Tendențele desnaționalizatoare ale guvernului unguresc erau evidente și pentru viitor se impunea nevoia de a ne organiza în așa fel, încât ținând o permanentă legătură cu conducătorii noștri politici, să putem reacționa simultan și solidar *împotriva* atacurilor ce vor veni din parlamentul de la Budapesta contra instituțiilor noastre politice, culturale și economice.

Ideea solidarității naționale era acum de o stringentă actualitate. „Gazeta“ lui A. M. militează în acest sens într’o serie de articole din anul 1880, iar directorul ei obține curând un strălucit succes în conferința națională din 1881, care la propunerea lui primește cu însuflețire principiul solidarității tuturor Românilor din Ardeal, Banat și Ungaria, constituindu-se într’un singur partid național, cu un program politic comun.

Dar tocmai această biruință i-a atras cele mai necruțătoare atacuri din partea adversarilor și A. M. va duce de acum timp de un deceniu și jumătate o aprigă luptă împotriva celor ce nizuiau la distrugerea solidarității naționale, criticând programul partidului și susținând dualismul și legea de unire a Transilvaniei cu Ungaria.

Lupta s’a *întețit* în anul 1884, când „Gazeta“ lui A. M. deslănțue o violentă campanie împotriva celor grupați în jurul ziarului „Viitorul“, cari preconizau o politică de împăcare cu Ungurii și înființarea unui partid român guvernamental.

În același an s’au ridicat însă ca neîmpăcați adversari ai „Gazetei“ *Tribuniștii*, cari nu combăteau ideea solidarității naționale, dimpotrivă o susțineau, dar atacau cu ultima violență așa numita „politică a solidarității naționale“ pe care o considerau greoaie, prea îndelung calculată și prea timidă față de guvernele ungurești. Nu despărteau aceste două ziare deosebiri esențiale de principii, ci metoda de luptă.

Tribuniștii acuzau conducerea partidului de lăncezire și de lipsă de curaj față de guvernele ungurești, cerând imediata prezentare a memorandumului la împărat și exploatarea acestui demers în măsură cât mai mare atât în opinia publică a regatului vecin, cât și în cea a statelor apusene.

„Gazeta“ militase încă înainte de apariția „Tribunei“ pentru necesitatea întocmirii unui memorandum explicativ, menit a lămuri pe monarh asupra nemulțumirilor poporului român și a-i cere sprijinul împotriva guvernelor ungurești. În maniera violentă și nerăbdătoare a Tribuniștilor, cari concentrau atacurile lor tot mai precis

asupra lui V. Babeș și Al. Mocsonyi, învinuindu-i că întârzie acțiunea memorandistă, A. M. vedea pericolul de a se provoca o nouă ruptură între Ardeleni de o parte și Bănățeni și Ungureni de altă parte, aruncându-i pe aceștia din urmă în apele politice activiste, distrugând astfel solidaritatea națională atât de greu încheată la 1881.

Sușinea și A. M. nevoia înaintării memorandumului la împărat dar în nerăbdarea ce o puneau în această privință Tribuniștii vedea o forțare a lucrurilor, care va duce la compromiterea întregii acțiuni. A. M. milita deci împreună cu V. Babeș pentru pregătirea temeinică a acestui demers pe lângă monarh, nu pentru a produce o cât mai mare agitație în jurul lui, ci pentru ca, la momentul potrivit, să putem obține rezultate politice pozitive.

Cu durere vede deci A. M. cum la 1887 Tribuniștii ajung la conducerea partidului național, dar când acțiunea acestora a cuprins masele alegătorilor români și a îndrumat evenimentele în așa fel încât în 1894 s'a ajuns la Procesul Memorandumului, implacabilul adversar al Tribuniștilor s'a grăbit să fie printre cei dintâi apărători ai celor ce aveau să sufere condamnarea Curții cu jurați din Cluj.

Se încheia prin accasta pentru A. M. un lung șir de frământări cari — după mărturisirea lui — „numai abnegării celei mari, ce au desfășurat-o cei grupați în jurul „Gazetei“ și a organelor naționale bănățene este a se mulțami, dacă a putut fi susținută în pericolul cel mai greu de persecutare și de luptă, cu chin cu vai, cel puțin aparența unei solidarități a partidului nostru național“.

Această risipă de energie pentru menținerea unei aparente unități de atitudine politică în rândurile Românilor, nu l-a împiedecat pe A. M. să stea de veghe și să sară la timp de pericol în ajutorul instituțiilor noastre culturale. Astfel la 1879, 1882 și 1891 duce o violentă luptă în coloanele „Gazetei“ și în întruniri publice împotriva proiectelor de legi ale guvernului pentru maghiarizarea școalelor noastre și cu aceeași dârzenie apără dreptul de a ne folosi de limba maternă în fața instanțelor judecătorești, atât în cele două procese de presă ale Gazetei, cât și în Procesul Memorandumului.

Pericolul cel mare A. M. îl vedea însă în înființarea asociației „E. M. K. E.“ și a altor societăți culturale maghiare, a

căror activitate subvenționată de oficialitate, putea aduce simțitoare pierderi în rândurile solidarității românești. „Gazeta“ lui A. M. dă și de data aceasta alarma scriind : „Comitem un păcat de moarte, o sinucidere, dacă mai întârziem și nu punem umărul și pieptul ca să ne apărăm. . . . Să formăm reuniuni pentru conservarea naționalității noastre prin toate ținuturile locuite de Români, dar mai cu seamă acolo pe unde suntem mai amenințați“.

E un strigăt de chemare la unire a tuturor Românilor pentru apărarea ființei noastre etnice.

Dar A. M. ridică ideea solidarității naționale peste limitele politice noastre interne de partid, la înălțimea formulei care să ne permită o colaborare cu celelalte naționalități subjugate în cadrul monarhiei. Astfel, în 1891, la Expoziția din Praga, A. M., vorbind în numele delegațiunii române spunea : „D-Voastră Cehii ați desfășurat steagul solidarității slave. Pentru aceasta, sperăm noi, nu nizuiți la vr'o stăpânire nedreaptă asupra altora, ci numai la libertatea și egala îndreptățire a națiunilor acestei monarhii. În cadrul unei asemenea solidarități slave au loc și Românii, căci și ei luptă pentru libertatea popoarelor. În punctul acesta suntem una și bucuroși Vă întindem mâna. . . .“. Efectul acestor cuvinte îl vedem în cotidianul ceh „Narodni Listy“ care într'un articol cu titlul sugestiv „Solidaritatea celor asupriți“ scria : „A ne înțelege și a ne sprijini între olaltă, aceasta să fie în timpul de față deviza tuturor națiunilor asuprite de monarhie“.

Această solidaritate între cei asupriți — realizată deja cu prilejul Procesului Memorandului în care au activat ca apărători și trei avocați slovaci — a fost, poate, una din puținele mângăieri pe care le va fi avut A. M. la capătul unei lupte în care a cheltuit atâta suflet, talent și energie.

Ideea, dar mai cu seamă politica solidarității n'a adus rezultatele politice pe cari susținătorii ei erau în drept să le aștepte. Dar înțelesul larg pe care l-a dat A. M. acestei solidarități, ca forță generatoare a unității de simțire, de gândire și de acțiune a tuturor Românilor, străbate prin sfertul de secol ce ne desparte de moartea acestui luptător național, proiectându-se înaintea noastră ca poruncă încă neîmplinită.

